ELS NEGRERS, UNA HISTÒRIA A L'OMBRA

Totes les històries tenen la seva part fosca, vergonyant si es vol, i en el cas dels indians cal parlar malauradament dels negrers. El **tràfic d'esclaus**, el comerç de persones, va ser una realitat, un negoci inhumà però legal. Va ser tanta la seva importància que, de fet, la prosperitat de Cuba i altres territoris americans en va dependre almenys fins a la dècada del 1880.

A partir de 1789 s'autoritzava la lliure introducció d'esclaus africans a les colònies americanes. Va ser així com milers d'africans negres van començar a arribar a Cuba, portats il·legalment. Qui en va treure profit van ser molts catalans en els seus negocis: els esclaus asseguraven una mà d'obra forta i, per sobre de tot, barata. Disposar-ne, però, era tota una inversió: el 1859 Francesc Jaurés en venia 9 ni més ni menys que per 15.000 pessetes.

Cadenes de peu per als esclaus, d'entre els segles XVII i XIX

Shutterstock

Hi ha notícies de begurencs que, quan van poder, van nodrir els seus negocis de **mà d'obra** esclava. Amb tot, però, no se sap de cap d'ells implicat directament o indirecta en el tràfic. Contràriament, els Samà, de Vilanova i la Geltrú, van dedicar-s'hi durant força anys, aprofitant la seva condició d'armadors i naviliers. Amb el temps van acumular una gran fortuna. Fonts de l'època reconeixen aquesta nissaga com uns dels principals negrers de l'illa de Cuba.

ABOLICIÓ

El 1807, el parlament de Westminster il·legalitzava el tràfic d'esclaus: el 1833 l'**esclavitud** s'abolia finalment a Jamaica, Barbados i a la resta de possessions britàniques. A les franceses Martinica i Guadalupe aquest fet no tingué lloc fins al 1848. Cuba i Puerto Rico van restar al marge d'aquest moviment humanitarista, juntament amb el Brasil i els estats del sud dels Estats Units. Encara que l'esclavitud havia estat suprimida a Espanya el 1837, a les colònies continuà encara molts anys: a Puerto Rico fins al 1873 i a Cuba fins de 1880. Era la fi de moltes plantacions.

L'ESTÀTUA DE LA DISCÒRDIA

La primera estàtua dedicada a Antonio López (1817-1883), **marquès de Comillas i Grande de España**, va ser realitzada per Venanci Vallmitjana amb el metall procedent d'alguns dels vaixells desguassats de la Compañía Transatlántica Española. Un dels **negocis** més lucratius de l'empresari va ser, però, el tràfic d'esclaus una de les activitats que més beneficis li va aportar, raó per la qual l'ajuntament de Barcelona ha decidit retirar la imatge de l'espai públic on es troba exhibida.

Monument a Antoni López, marquès de Comillas, Barcelona, basament del s. XIX

Escultura de Frederic Marès, 1943

El 'negrito' del parc, s. XIX, s/d. Anònim. Argila pintada

Museu de Mataró. MdM 13401

Ilustració de mitjan segle XIX en la qual es mostra el tràfic d'esclaus africans

Shutterstock

Antics esclaus treballant en una plantació de cotó poc després de la seva emancipació. Xilografia acolorida [ca. 1875]

Shutterstock

FIGURA EMBLEMÀTICA
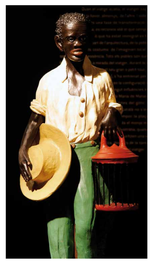
El popular negrito del Parc Central de Mataró (final s. XIX) sembla que és el resultat de la iniciativa d'uns quants indians d'aquesta ciutat del Maresme per tal d'evocar el **passat colonial**. L'escultura original, una terracota policromada d'autor desconegut, es conserva avui al Museu de Mataró per assegurar-ne la conservació: la decisió es va prendre després que uns actes vandàlics la posessin en perill.